

De waare held : lierdicht aan jufvrouw Lukretia Wilhelmina van Merken, dichteresse van de David, bij de tweede uitgaave van dat werk haar E. toegezonden, waarin bescheidelyk onderzocht word of David een waar held, en een geschikt onderwerp voor het heldendicht is, dan niet? En waarinde waare van de valse dapperheid verschild

<https://hdl.handle.net/1874/27059>

DE
WAARE
HELD

LIERDICH T.

AAN JUFVROUW

LUKRETIA WIHELMINA VAN MERKEN.

DICHTERESSE VAN DE

DAVID.

By de Tweede Uitgaave van dat Werk haar E. toegezonden.

WAARIN

Befcheidenlyk onderzocht word: of DAVID een waar HELD,
en een gefchikt Onderwerp voor het Heldendicht is, dan
niet? En waarin de waare van de wafte Dap-
perheid verfchild.

————— Peragit tranquilla potestas
Quod violenta nequit. —————

KLAUDIANUS.
ad M. Theod.

VOORREEDEN.

K hoop niet dat iemand het kwalyk zal duiden: dat wy het waagen, tans voor den dag te treden, met een *Onderzoek of DAVID wel in der daad een HELD is?* tans, ja tans zeg ik, daar wy nog den Heere raad vragen door den Urim en Thummim, nog door den linnen Lyfrok, maar hem alleen tragten te kennen, door het licht der Reeden, een licht dat hy ons gefchonken heeft om 'er alle onse denkbeelden, alle onse daaden na te rigten; want wat zullen wy bevatten, wat ooit toefstemmen zo Zy ons niet ten leidftarre strekt? zy die Gods dienaeres is, Zy die al het mensdom, (maar in verschillende maaten) is ingeplant, Zy die het alléén zekere besluit is van een klaar en overtuigend begrip van het geen goed of kwaad, waar of vals is. Door haare byftand heb ik in deefe weinige bladeren willen nafpeuren, wat WAARLYK een HELD is? wat verschil'er tuffen de waare en valfe Dapperheid is? en welke Onderwerpen beft voor het Heldendicht gefchikt zyn? Ik heb tot die gedagten aanleiding gekreegen door het zien, van dat in de kunst uitmuntend Dichtftuk *de DAVID*, zaamengefteld door de zoetvloeiende Dichtereffe *van MERKEN*, een andere *Anna Maria Schuurmans*: een Werk dat zo algemeen behaagd heeft, zo algemeen goedgekeurd is, dat de Nyd daar te vergeefs aan knabbelen moet; een Werk dat in glad Redeneeren de *DAVIDS* van een *Drofte*, *Vondel*, van *Cattenburg*, en drie of vier anderen, daar een keurig en kennelyk gebruik van gemaakt is, zeer verre voorby ftreefd, en in kunst met een *ABRAHAM*, *GIDEÏN*, *JOHANNES DEN BOETGEZANT* enz. in eenige deelen gelyk ftaat. Dan, durf ik zulk een gewigtige onderneeming wel aan ftaan? wat te dugten

V O O R R E E D E N.

misschien zo men myne reedelyke oogmerken, met haat, met veragting beschouwd? met wien raad te leeven, zo men ons, daar wy door het licht der Reeden, de Waarheid zoeken na te spooren, onreedelyk aanvalt? geen nood, een eeuw als deese, waarin men den naame des Heeren met den minsten omslag, met de grootste eenvoudigheid leerd aanroepen, en waarin wy God meer en meer, om gezond Verstand en verlichte Oogen sineeken; zal ons niet met het zot vooroordeel onser Voorvaderen gevaarlyk schauwen, *Zo wy door middel van de maate van dat gezond verstand dat God ons heeft gelieven te verleenen, de Waarheid der zaken tragten op eene billyke en ernstige wyze te onderzoeken en dat wy die daaden van roem of veragting, waarover de waereld het nog onëens is, voor de Vierfchaar van de Reeden brengen, de Reeden die in elk huisvest, en daar wy ook dit Werkje aan ter toetsse geeven; willende, dat ieders harte hem zegge of wy die Reeden te kort doen, dan niet?*

T ZAL mogelyk vreemd schynen dat ik van zodanig een Onderzoek, een **LIERDICHT** maak. „ Hoe! zal men zeggen in een „ Lierdicht geschillen betoogen, daarin redeneeren, weet Gy niet „ dat een Lierdicht, groots, verheeven, vol verrukking moet zyn? „ dat daar eenen lossen zwier, zonder eenige gemaaktheid, en een „ stoutheid, rustigheid, en zo als de Franfen zeggen *un beau des-* „ *ordre*, in moet uitblinken, waardoor het boven alle andere zoor- „ ten van Vaerfen in hoogen en onbedwongen toon, alles te boven „ gaat? — Ja zeker dit wist ik wel, ook weet ik dat **BOILE-** „ **AU** al lang voor hen gezegd heeft in navolging van **HORATIUS** „ *Arte Poët.* vs. 83.

L'Ode

V O O R R E E D E N.

*L'Ode avec plus d'éclat & non moins d'énergie
Elevant jusqu'au Ciel son vol ambitieux,
Entretient dans ses vers commerce avec les Dieux.*

CHAN T. II. vs. 58.

Door de Heer A. G. dus schoon onlangs in het Nederduits over-
gebragt:

Het LIERDICH T met meer glans, niet zwakker van gedachten,
Zich trotfch verheffende tot boven 't Star-gewelf,
Houd onderhandeling ook met de Goden-zelv.

Dit is my bewuft, en ik weet naauwlyks eenige andere reedenen van myn doen-wyfe te geeven als deefe: „ Dat het in een tyd waarin „ men HELDENDICHTEN fchryft die geenen HELD hebben, en „ waarvan men meer een VERHAALDICH T dan een HELDEN- „ DICHT maakt; ook vry moet ftaan een LIERZANG te maaken „ die meer redeneerd dan verrukt, meer betoogd dan verheft.” Te meer daar in zulk een ftof als deefe is, het nutte en ophelderende, myns dunkens, verre boven het vermaaklyke moet gaan, dewyl ons oogmerk in ons Gedicht is, kortelyk de vrugten van *gewaande Helden-daaden* aan te toonen, door een fchets te geeven van de voornaamfte Oorlogs-meesters by Grieken en Romeinen, de haatelykheden van hunne zo bloedig geöogfte laurieren van eer en glori, in het daglicht te fteflen, en aantetoonen welke verwoefingen de Oorlogen al veröorzaaken die zy gevoerd hebben, en om te onderzoeken of alle die bedryven onderfteund zyn geweeft door goede oogmerken, door waare MOED?

V O O R R E E D E N .

van hen flap ik dan over tot DAVID, dien Koning van Gods volk, dien geduurigen oorlogsman, dat uitmuntend voorbeeld zegt men gemeenlyk van een volmaakt HELD; en ik vraag al het zelve ten opzigte van dien Vorst dat ik omtrent alle voorgaande en volgende HELDEN moet vraagen:

- I. OF alle hunne Krygsdaaden voortkoomen uit waare volksmin, of uit zugt tot eer of bloed? of zy daar mee op 't oog hebben, het behoud of welzyn van hun Vaderland en onderdaanen? en of in alles doorfraald een grootmoedigheid, zagtheid en vaderlyke goedheid die nimmer het verderf zoekt, en die een braaf Man paf?

- II. OF ongelukkige Volkeren, ja die zomwylen weerloos zyn, te overvallen, te verwinnen, en te vervolgen, in, waarheid HELDENDAADEN zyn? ofze pryfelyk zyn? of een redelyk gemoed, de geweldenaaryën van een die van land tot land loopt om *Natiën* uitteroejen, Steeden in afch en puin te bedelven, Akkeren te verwoeften, Zuigelingen van hunne Moeders, Huisvaders van hunne Huisgezinnen af te rukken, of een reedelyk gemoed zeg ik, zulk eenen, wel als HELD *die het menfelyk geflacht nuttig, en Gode welbehaaglyk is*, liefde toedraagen, en hem ongeveer roemen kan? want wat barmhartigheid zal men vinden by een opgeblaafen overwinnaar, die ftande naar den cernaam van HELD, ftorting op ftorting hoopt, en niets verfoond?

„En ik wil alleen dat de Reeden, dat het gezond verftand, en dat

V O O R R E E D E N.

„dat de mensliefde, die ons alléén gelukkig maaken, hieröp ant-
„woorden.”

OP dezelve wys vraag ik de DICHTERESSE, en alle die meenen te weeten wat 'er in een HELDENDICHT gevorderd word.

I. OF het Bovennatuurlyke, het wonderbaarlyke, het niet gelooflyke, tot de waarheid van de Historie van een HELDENDICHT, ja tot de *eigenschappen van het Heldendicht* behooren? En of men niet dan geheiligde waarheden ten onderwerp neemende, die vermengen mag met onheilige? ja of men 'er vindingen tussén mag weeven, die niet alleen niet gebeurd, maar zelfs geheel onwaarfchylyk zyn?

II. OF de Regel door kan gaan, en billyk is, die zommigen stellen, naamlyk: *Dat de HELD of liever het Onderwerp van een HELDENDICHT, geen volkome deugzaam Karakter behoefd te hebben, niet geheel ter Navolging behoefd te weesen, ja niet groot, uitstekend en volkoomen moet zyn?* Want zo die reedelyk is en doorgaat, zo zyn de NERO's, de KALIGULA's en de SCILLA's, ook gefchikte, ook voegzaame Voor- en Onderwerpen voor het HELDENDICHT.

OP deefe vier zaaken of Regelen zal het dan maar aankoomen, en zo die beslist zyn, dan is ons voorftel belangende DAVID, ook geflist, en ik zal niet noodig hebben deefe *Schets* hierna met breeder

op-

V O O R R E E D E N.

opheideringen te verklaren; want ik had over alles zekerlyk onëindig langer kunnen redeneeren, ik had ieder geval veel *pathetiquer*, en met meer omftandigheden kunnen affchilderen: doch, daar ik nu alles maar, als met den vinger wilde aanwyfen, om mynen Leefer niet met een al te diep ingewikkeld onderzoek te lang by ieder hoofdpunt op te houden, heb ik hier beft het doel dat ik my voorftelde, getroffen, *kort te zyn naamlyk, en duidelyk.*

'T Is bekend, welk een Lof, zo gewyde als ongewyde Schryveren, aan DAVID geeven: Zy beelden Hem af, als *Groot*, en *Wys*; JOSEFUS, PHILO de Jood, SYRACH, MAIMONIDES, allen fpreeken van Hem, met de uiterfte hoogagting; Elk weet ook dat de Heilige bladeren Hem gewoon zyn te noemen *1 de Man Gods of Propheet, 2 de Man naar Gods Harte, 3 de Man beter als Saul, 4 de Man die in alles Gods wil zou doen.* enz. Ja *1 Koningen XV. vs. 5.* ftaat volmondig: *dat DAVID gedaan heeft AL wat recht was in de oogen des Heeren, en dat hy niet geweeken was van alles dat by hem geboden hadde alle de dagen zyns levens; dan ALLEEN in de zaak van Urias den Hetbiter.* Ja DAVID zegt iets diergelyks zelf, *2 Sam. XXII. vs. 22—28.* Nu zal ik heden niet onderzoeken in hoe verre dit alles waaris, of met het gezond verftand overëenftemd, » Maar gelyk het my zekerlyk vry ftaat om onderrigting te verzöeken van hen die meer zyn dan ik, en van hen die veelal gewoon » zyn de natuur der zaaken op andere wyfen te bepaalen dan ik » voorneemens ben te doen, (gelyk ik daartoe mynen LIERZANG » al vraagend inftel,) op dat anderen kundiger dan ik, my leeren (of ik my zomwylen op de *gezonde Reeden* al niet te vertrouwen

wen

V O O R R E E D E N .

„ wen had ,) wat HELDENMOED is, en of die Bedryven die ik
 „ zinge, HELDENDAADEN zyn? En gelyk ik denk dat niemand
 „ my deefe leergierigheid kwalyk kan duiden, ten zy hy van Reeden,
 „ redelykheid, en medelyden ontbloot zy, zo verzoek ik ook dat men
 „ my in deefe drie vraagen, te gemoed koome en onderwyse, op dat ik die
 „ met het *Karakter* van DAVID vergelykende, en aan de vorige vier
 „ Regelen toetsende, een juist denkbeeld verkreegen hebbe van het
 „ woord HELD? en of ik waarlyke weete, gelyk men zig wel eens een
 „ trap van kunde verbeeld, of ik bekwaam genoeg ben myn eigen
 „ voorstel te siffen: of DAVID een waar HELD en een *geschikt*
 „ *Onderwerp voor het Heldendicht is, dan niet?*

I. OF door de woorden: *een Man na Gods Hart*, te verstaan is,
 dat DAVID hoewel in veelen gestruikeld hebbende, egter be-
 stendig in het verbond met God gebleeven is? dan of 'er door ver-
 staan word, dat hy *in alles Gods wil gedaan heeft*, zo als uit
 1 *Kon. XV. vs. 5.* en *Handel. XIII. vs. 22.* schynt te blyken?
 dan of zyne geduurige boetvaardigheden op zyne Mis-bedryven,
 Gods Genaden over hem werkzaam hebben gemaakt, en dat hy
 dus geworden is *naar Gods Hart; dewyl God niet en wil den*
dood des Zondaars, maar dat hy zig bekeere en leeve?

II. OF alle de Bedryven DAVIDS, als een *die alles deed dat recht*
was in de oogen des Heeren, wel ooit voor den Rechtbank der
 Reeden kunnen gerechtvaardigd worden? — van DAVIDS
 geduurige Bloedvergielingen hebben wy bewyfen genoeg, en wie
 kan ontkennen dat 'er een aantal Wreedheden onderloopen? God

**

zel-

V O O R R E E D E N.

zelve zegt tot Hem, in het eerste der Jaarboeken, Hoofdst. XXII. vs. 8. *Gy hebt bloed in menigte vergooten, want gy hebt groote Krygen gevoerd; gy hebt veel bloed voor myn aangezichte vergooten*, en in dien trant word Hy * SAUL al aangeprezen, *als een dapper HELD en een Krygsman*. Wie ziet hierniet dat de Oudheid gewoon was aan 't woord HELD, en aan Bloedvergieten of doodslaan, een en dezelve betekenis te hegten, en zo word *Ehud* die Eglon der Moäbiten Koning (Richteren III. vs. 16.) verraadlyk doorstoot, een HELD genaamd, een Richter Israëls?

III. OF onder *bet Rechtdoen in de oogen des Heeren*, geteld kan worden, het zo *dikwerf dooden van wyven en kinderen? bet niet straffen van den moord van Abner, en van die aan Amasa gepleegd? bet Verbond maaken met den Koning der Ammoniten tegen* Deut. XXIII. vs. 3. *aan? bet veroordeelen van een man ter dood om dat by een Schaap gestolen had, niet overkenomstig met* Exod. XXII. vs. 1. *? bet onder zyn bescherming neemen van benaaude lieden die hunne schuldëisbers ontweeken waren? zyn Vrouw Michal weér te neemen en die aan baaren man te ontrukken, tegen 't Gebod Gods* Deut. XXIV. vs. 15. *? de onderstelde vrygeving van Thamar aan Ammon* 2 Sam. XIII. vs. 13. *? bet volstrektlyk overtreeden van een Eed, omtrent Sauls Nakroost* 1 Sam. XXIV. vs. 23. *ten opzichte van Simei* 2 Sam. XIX. vs. 23. *en tegen Nabal gedaan* 1 Sam. XXV. vs. 22. *? behalven zo veele andere zaaken daar wy in ons Dichtstukje van spreken, en die wy hier niet herhaalen willen?*

ZOM-

* DAVID was toen nog maar een Jongetje van 13 Jaaren, en word reeds *een HELD, een Krygsman* geheeten, die dapper was verstaande een Leeuw en Beir.

V O O R R E E D E N.

ZOMMIGE Geleerden hebben weiders aangemerkt: dat het te verwonderen is, dat DAVID op eenige plaatsen een Profeet genaamd, daar toe, zo verzekerd door meer als een herhaalde Belofte Gods, evenwel zo geduurig vol angst, vol wanvertrouwen aan die Beloftenissen is; 1 Sam. XXIII. vs. 11. *vreesd Hy dat de Burgers van Kebila Hem aan Saul overgeeven zullen*, Hoofdst. XXVII. vs. 1. *voorspeld Hy zig, dat Hy eerstdaags door de handen van dien Vorst zal omkoomen*. Hoofdst. XXX. vs. 6. *werd hem zeer bange*, gelyk op andere plaatsen meer; gelyke bangheid bekruipt Samuël ook, in het Ie Boek Hoofdst. XVI. vs. 2. — hoe! vragen zy, past het Profeeten, past het Gezalfden, allen moed op te geeven, ja te wanhoopen aan de Godlyke trouw en bystand, geduurig te vreefen voor zynen vyänd, en daartegen te weeklaagen? — Maar overweegenwe nu eens *waarin DAVID * zo veel beter als SAUL is?* — „ SAUL verbergd Hem onder de „ Vaten; DAVID in de Spelonk Adullam. — SAUL word „ van zommigen verägt; DAVID ook, van Saul, Nabal, Simei „ en Abfalom. — SAUL is niet wraakgierig, spaard Agag, „ wil zyn Eed voldoen; DAVID wreekt zig aan de Filifteenen, „ Amalekiten en andere Volken, spaard niemand, voldoet zyn Eed „ niet aan verscheiden Perfoonen. — SAUL word geregeerd „ door de boofse geeft Gods; DAVID word ook door dezelve „ geeft aangepord om Israël te tellen. — SAUL dood alle de „ Priesters van den huise Nob; DAVID zegt dat hy schuldig is „ aan hunnen dood, en het is zo. — SAUL wil DAVID „ doorsteeken; DAVID geeft Sauls Nazaaten over om opgehan- „ gen te worden. — SAUL dreigd Jonathan om 't leeven te

** 2

bren-

* Sam. XV. vs. 28.

V O O R R E E D E N.

„ brengen; DAVID doodt Urias. — SAUL toornde op zyn
 „ Zoon Jonathian; DAVID weder op zyne Zoonen Ammon en
 „ Abfolom” enz. Wie merkt in deefse *Reedenschaal* tuffen die twee
 Vorften niet een zeer groote overeenftemming? behalven nu
 dat ’er nog zo veele daaden van DAVID over blyven.
 Maar dewyl wy van al het overige nader moeten fpreeken, laat
 ons hier bekorten, op dat wy niet fchynen den Ingang grooter te
 willen maaken dan het gebou zelve; en geeven wy dit alles over
 aan lieden van billykheid en oordeel.

IN het doorbladeren der gewyde Schriften, terwyl ik bezig
 was, dit werkje zaamen te ftellen, zyn my de volgende Zwaarig-
 heden ontmoet, daar ik dit Voorberigt meê befluite. Ik ftel die
 vragend voor, en wens dat kundige Godgeleerden my de eer
 aandoen, om my uit myne Twyfelingen te redden.

I. VAN SAUL leefen wy *1 Sam. XVI. vs. 1. Dat de Heere
 Hem verworpen heeft*, om dat hy niet over de TIEN jaaren re-
 geeren zou; daar ’er in *Handel. XIII. vs. 21.* staat: *God gaf
 haar SAUL, den zoone Kis, een man uit de ftamme Benjamin
 VEERTIG jaaren.* Jofefus daar en tegen, zegt: *dat SAUL in
 ’t geheel twintig en volgens andere leefingen 38 jaaren ge-
 heerscht heeft.* Hoe is dit overeen te brengen? *1 Sam. XIII.
 vs. 1* staat: *SAUL was EEN jaar in zyn regeering geweest,
 en het TWEEDE jaar regeerde by over Ifraël.* dit beken ik niet
 te begrypen. Ten zy men hier volgens andere leefingen, ftelle:
en TWEE jaaren heeft by over Ifraël heerschappy gehad, en
 waar

V O O R R E E D E N.

waar dan heen met **1 Sam. XXVII. vs. 7.** *akwaar* DAVID reets **EEN** jaar en **VIER** maanden *in het Land der Filisteinen gewoond heeft*; en zedert dat Saul Koning geworden was, tot aan de vlugt van DAVID, maakt **DRIE** jaaren, dus maakt dit al een verloop van **VIER** jaaren **VIER** maanden uit. Isbofeth nu, Sauls Zoon is **2 Sam. II. vs. 10.** al **VEERTIG** jaaren oud, hoe kan dit sluiten?

II. SAUL vraagd **1 Sam. XVII. vs. 55.** Toen Hy David zag uitgaan den Filistein te gemoed: *zeg my Abner, wiens zoon is deese Jongeling?* Abner kend hem niet, maar brengt Hem by den Vorst, en deese vraagd hem weder: **WIENS** zoon zyt Gy? Terwyl SAUL Hem ondertuffen daaglyks aan zyn Hof had gezien, daar hy voor hem speelde, immers, hy zond zelve boden tot Isai, DAVIDS Vader, met deese woorden: *zend uw Zoon DAVID tot my, die by de schaapen is.* Daarop stond Hy voor SAULS aangezigte, SAUL beminde Hem zeer, en hy verkoos DAVID tot zynen Waapendraager; ja hy zend op nieuw weder tot zyn Vader Isai, met deese woorden: *laat doch DAVID voor myn aangezigte staan, want hy heeft genade in myne oogen gevonden.* Kort daarna houd DAVID een lange Tweespraak met Saul, bezie **1 Sam. XVII. vs. 32—40.** die hem zelfs zyne klederen aandoet en hem zynen helm op 't hoofd zet. DAVID trekt daarop tegen Goliath, en verslaat hem, en, nog voor nog na die zegepraal, kend hem SAUL. Eenigen tyd hier na, profeteerd SAUL die nu den boosen geeft had, voor het aangezigte Samuëls **1 Sam. XIX. vs. 24.** daar 'er al te voren geschreeven staat: *en Samuël zag SAUL niet meer tot den dag*

V O O R R E E D E N.

dag zyns doods toe 1 Sam. XV. vs. 35. zedert nogtans profeteerd hy voor Samuël. En op welk een wyfe? want 1 Sam. XVIII. vs. 10 lees ik: *en het gefchiedde des anderen daags, dat de boofe geeft Gods over Saul veerdig werd, en hy profeteerde midden in den buife.* SAUL was ontfteld van harfens, ja raafende, nogtans § profeteerd hy, en men laat hem daar en boven vryelyk toe het gebruik eener fpietfe!

III. DE hoofdvergryping van SAUL is wederfpannigheid aan Samuël, en dit is zegt die Profeet: *zonde der Tovery*; immers SAUL bid Samuël om vergifnis, zeggende 1 Sam. XV. vs. 25. *Nu dan vergeef my doch myne zonde.* Evenwel BEROUWD *het God dat hy Saul tot Koning over Ifraël gemaakt had*, want zo ftaat 'er 1 Sam. XV. vs. 11. en 35. Daar Samuël even te vooren vs. 29. tot SAUL zegt daar hy hem by de fcheuring zyns mantels beduid dat het Koningryk van hem afgenomen en aan DAVID gegeven zal worden; *en ook liegd God niet, want hy en is geen menfe, dat hem iet BEROUWEN zoude.* En God zegt zelve het BEROUWD my, eenige weinige Vaerfen hooger en laager. — SAUL nu was van God geroepen 1 Sam. IX. vs. 17. En Paulus zegt aan de Romeinen in 't XI. Hoofdst. vs. 29. *De genadegiften en de Roepingen Gods zyn ONBEROUWELYK,* is hier niets ftrydigs?

IV.

§ Men zal dit ligt begrypen als men overweegd, dat *Profeteeren* en *Spreeken* eenen het zelve betekend by de Hebreë. Leest dan hier en overal: *HY SPRAK*, en dit is ook Nederduits. En dan is *Profeet* niets anders als *SPREKER* of *REEDENAAR*.

V O O R R E E D E N.

IV. DAVID komt te Nob tot den Priester Achimelech zoon van Ahitob, zie 1 *Sam.* XXI. -- en Hoofdst. XIII. vs. 3. leesen wy *dat Ahia de Zoon Ahitobs Priester is; wederom zegt Christus by Markus II. vs. 26. Dat DAVID ingegaan is in het huis Gods ten tyde Abjathars, en dat by daar de toonbrooden gegeeten heeft.* Abjathar nu, is tot DAVID gevlugt en heeft lang na dit voorval het Priesterdom eerst bediend, doch Salomon heeft hem na DAVIDS overlyden verstoopen, gelyk wy zien kunnen by 1 *Koningen II. vs. 26.* nogtans word hy lang daar na wederom gesteld, werkelyk, onder de lyft der Priesters en Amtenaaren, nevens Zadok. Behalven dit, DAVID vind het zwaard van Goliath te Nob, hoe kwam het daar, DAVID had het immers in zyn Tent weggelegd 1 *Sam. XVII. vs. 54.* Terwyl hy Goliaths hoofd te Jerusaleem gebragt had? daar hy die stad eerst lang daarna in zyn magt krygt, want de Jebusiten waren Davids vyanden, zie 2 *Sam. V. vs. 6. — 7.!* En eindelyk waar blyft het zwaard Goliaths, DAVID vlugt 'er meê in het land van Israëls Erfvyanden, maar nog de Schryver van het Boek *Samuëls*, nog onse DICHTERESSE maaken daar meldinge van? Hy vlugt tot Achis Koning van Gath, dus noemd hem ook Josefus, dus noemen hem allen, DAVID daar en tegen heet hem in *Pfalm XXXIV.* die te dier gelegenheid gedicht is, *Abimelech*; Hy vlugt zeg ik, tot den Koning der Filisteinen, wiens krygoverfte hy nog zo onlangs gedood had.

V. HOE komt 1 *Sam. XXII. vs. 2.* overëen met dezelve eige Betuigenis van DAVID in denzelven *Pfalm*, daar hy een Redevoering doet tot de uitgeweekenen die by hem waren in de Spelok *Adullam*:

Ilet

V O O R R E E D E N .

Het aangezigt des Heeren zegt hy is tegen de geenen, die kwaad doen; om haar gedagtenisse van der aarde uit te roeien. — De boosheid zal den godloosen dooden, ja ik heb een weerzin zegt hy in het Gezelschap der boosdoenders, en by de godloosen en zit ik niet. Psalm. XXVI. vs. 5. Nu is de groote vraag: Of David met vryën harte wel een schuilplaats mogt strekken, voor Boosdoenders, en voor hen die hunne wettige Schuldëichers niet betaald hadden, maar hen ontvlugt waren? of dit rechtvaardig is, en of zulk doen gelyk is aan zyne Betuigingen? — Zyn gantse Vaders huis kooft ook tot hem in deese Spelonk, die hy daar niet zeker waanende, verzend tot der Moäbiten Koning, deese geeft hen een verblyfplaats, en doet weldaaden aan hen; doch hoe heeft DAVID die vergolden? meer als eens heeft hy hen geslagen, meer als eens hun bloed vergooten, daar God wel klaarlyk aan Israël gebied: *En belangtig Moäb niet, en mengd u niet met hen in den stryd, want ik zal u geen erfenisse van hun land geeven. Deut. II. vs. 9.* Hoe is dit alles goed te maaken?

VI. DAVID verloft Kehila van de Filisteinen, die hy flaat. SAUL, hoewel Koning, schynt 'er zig niet eens meê te bemoeien dat de Vyanden in zyn Land vallen, en de schuuren berooven. Maar DAVID word benaauwd voor Saul, en hy vraagd den Heere, *zal Saul naar Kehila afkoomen?* bezie 1 Sam. XXIII. vs. 11. *De Heere nu seide, hy zal afkoomen.* Nu SAUL is egter niet afgekoomen naar Kehila, want hy wordjbelet in zynen togt, zie het 27ste vaars. Jonathan (die den kinderlyken pligt gants niet schynt waar te neemen ten opzichte van zyn Vader) kooft vervolgens tot DAVID maakt een verbond met hem, en zegt: *Vreesjd niet, de hand SAULS myns*

V O O R R E E D E N.

vaders zal u niet vinden, maar gy zult Koning worden over Ijsraël. En ik de tweede by u zyn, ook weet myn Vader Saul zulks wel. Dit laatste gedeelte is egter niet waar, nog immer † waar geworden. DAVID vertrekt daarop na de woestyne Engeddi, en SAUL kooft 'er ook, en gaat in de Spelonk, DAVID zit aan de zyde van die Spelonk, DAVID houd 'er een zaamenpraak met zyn knechten, ja snyt een slijp van SAULS mantel; en SAUL, nog iemand van al zyn 3000 Mannen merkt 'er iets van! In het 4 vaers van 1 Sam. XXIV. zit DAVID aan de zyde der Spelonk, en SAUL is daar in, en in het 9 vaers kooft DAVID uit de Spelonk. Hoe dit alles op te loffen?

VII. DE ontmoeting betreffende, tuffen DAVID, Nabal en Abigaël, daar omtrent ontstaan verscheiden vraagen: Mogt Nabal niet in vrede zyn Schaapen scheeren, en was het de pligt van David niet, zyn Herders (hoewel hy op die weldaad roem draagd) zonder smaadheid te behandelen, en hen het hunne te laten behouden? was de aanspraak uit Davids naam, aan Nabal, wel van harte: *Vreede zy u, en allen dat Gy hebt zy vreede*, dewyl 'er straks by de geringste weigering van Nabal, op volgd eene wapening van alle zyne mannen; om Nabal uit te roeien, was dit toen Vreede? was het niet hard dat Nabal al zyn noodruft, al zyn geslagt vee, voor zyne Scheerders geschikt, aan een hoop Ballingen gaf, want zo zegt hy zelve 1 Sam. XXV. vs. 11. *Zou ik het den mannen geeven, die ik niet en weet van*
waar

† Alzo min als de Voorzegging van SAMUËL, I. Boek, Kap. 28. vs. 19.

V O O R R E E D E N:

waar zy zyn? weiders, staat het den vrouwen vry (zie vs. 18) om zonder bewuftheid van hunne mannen, derzelve Goederen en Bezittingen weg te fchenken, en dan nog daar en boven veragtlyk van dezelve te fpreken, zo als hier gefchied? Had Nabal aan Davids verzoek niet willen voldoen, mogt hy hem daarom kwaad, met kwaad (al was verzoek-weigeren zulks al,) betaalen? en van waar had hy 't recht om zich zelve te rechten, ja om dat met zulk een bloedftorting te doen, om zelfs vrouwen en kinderen, te willen verdelgen? Waar had een Hebreër ooit Vryheid, uit diegelyke oorzaaken een Hebreër te dooden, en dat te gelyk fchuldigen met onfchuldigen? was DAVID zo lang SAUL regeerde, geen onderdaan van dien Vorft zo wel als Nabal? en mag de eene onderdaan tegen den anderen het zwaard trekken? En zou DAVID vooruit geweeten hebbende dat Nabal hem dit verzoek weigeren zou, zyn Herders wel beroofd en fmaadheid hebben aangedaan? Zo ja, zou hy dat al met recht hebben kunnen doen? Abigaël nu, keerd weder na Maön de Stad haarer inwooning, haar Man Nabal flerft, door Davids dreigement verfehrikt, zeer *Subyt*, David zend heenen om Abigaël, tot zyn wyf te doen neemen, en deefe woond tans te Karmel, al vry wat dagreifen van Maön. DAVID had nu ook al drie Vrouwen daar wy van weeten, niettegenftaande hem die ten troone gefchikt werd, wel uitdruklyk geboden was: *Hy zal voor zig de WYVEN niet vermenigvuldigen. Deutern. XVII. vs. 17.* Alwaar ook staat: *Hy zal ook voor zig geen zilver of goud te zeer vermenigvuldigen, Hy zal voor zig de paerden niet vermenigvuldigen.* Is DAVID dit alles nagekoomen, David die ten minfte zes wyven gehad heeft, David die zulke ontzaglyke rykdommen van goud en zilver naliet, en die zo veel wagenen en paerden had?

V O O R R E E D E N.

VIII. IK begryp zo min het zeggen van DAVID, 1 Sam. XXVI. vs. 19. *Indien u de Heere tegen my aanpord, laat hem het spysoffer rieden*, als ik zyn angst en wankeling in het volgende Hooftdeel begryp, daar is het dat hy van Gods beloften geheel en al schynt te wanhoopen, immers hy wankeld daar, op een tyd dat hy behalven door zo veele voorgaande verzekeringen, nu op nieuw door SAUL van Gods keur overtuigd was, en als een verbond met hem gemaakt had, zo sterk, *dat by zig zyn einde voorsteld. Nu zal ik zegt, hy der dagen een door SAULS hand omkoomen.* Hy keerd daarop als wanhoopig naar Gath, en hier ontstaan VYF groote zwaarigheden, I. Is het grootmoedig en menslievend in DAVID, en doet hy zig zelf en Israëls Erfvyänd, op wien Saul en hy, zo dikwils getriömfeerd had? pafte zulks een man *die beter was als Saul* welke laatfte evenwel nooit iets diergelyks gedaan had, ja een man die geschikt was van God zelve, tot Koning over zyn volk, was dit een HELD betaamlyk, zyn toevlugt te neemmen tot den vyänd van Hem, en van den Koning wiens onderdaan DAVID was? gaf hy SAUL dus niet weër nieuwe stof van ongenoegen en verwyt? betoonde hy zig niet ten tweedemaal een overlooper en afvallige, den Heidenen bystand verleenende? II. overvalt David de Gefurieten en hunne Verbondelingen, en slaat alles tot vrouwen, kinderen, schaapen, en andervee, dood, *zonder dat God het hem geboden had*, daar in tegendeel die zelve God wel duidelyk wil *dat de Israëlitzen altoos zullen spaaren al wat zy in de overwonnen Steeden vinden, van VROUWEN, KINDEREN en VEE.* III. Keerd DAVID weder tot Achis, en hem verflag doende van zynen togt, zegt hy: *wy zyn ingevallen tegen het zuiden van Juda, enz.*

V O O R R E E D E N.

Dus spreekt hy onwaarheid, den Filisteenfen Koning diets willende maaken, dat hy in zyn eigen Land naamlyk *Juda*, gevallen was; past dit nu een braaf man? past het een waar HELD? Heeft DAVID nu de Bondgenooten van Achis geslagen, zo heeft hy zyn weldoener met onrouw beloond, en hem beloogen; of heeft hy waarlyk volgens zyn eigen zeggen zyn land-en geloofgenooten uitgeplonderd, zo is dat nog vry minder te verschoonen? IV. Achis vernemend niets zo het schynt van alle die Bedryven van DAVID, tegen het Land en de eigen onderdaanen van Achis, zelfs lang daarna niet, want hy wil *1 Sam. XIX.* dat hy met *hem tegen Israëel trekke*, ja hy is daar de vertrouwde van Achis, welke den oversten zegt: is deeze niet David die deese daagen of deese jaaren by my geweest is? *en ik hebbe in hem niets gevonden van dien dag af dat hy afgevallen is toe deesen dag toe.* Achis spreekt daar van *jaaren*, en David had nu nog maar kortelings by hem geweest, ja met de vorige reis gerekend, niet meer dan *1 Jaar en 4 Maanden*; DAVID had dus geen *jaaren* maar wel *maanden* zig aldaar opgehouden. V. DAVID gewaagd hier nu voortaan niets verder van Jonathan, Hy weet dat hy meê ten stryde trekt tegen de Filisteynen, en toond zig niet eens genegen om nog zyn ouden boezem-vriend, nog Israëel by te springen, maar hy jaagd de Amalekiten na, op wien hy grooten buit maakt; eer zelfs schynt hy gereed, om tegen zyn eigen Volk te vegten, *want* zegt hy tegen den Koning te Gath: *wat hebt gy in uwen knecht gevonden van dien dag af, dat ik voor uw aangesigte geweest ben tot deesen dag toe, dat ik niet en zal gaan, en sryden* TEGEN DE VYANDEN MYNS HEEREN DES KONINGS? en wie waren dit anders als de Israëlieten?

V O O R R E E D E N.

JX. SAUL word **I Kron. VIII. vs. 33.** gezegt maar vier zoonen gehad te hebben tegen **2 Sam. XXI. vs. 3.** aan, Jonathan naamlyk, Malchi-Sua, Abinadab en Esbaal; dan Armont, Mefibofeth, en Isbofeth schynen dat hier vergeeten worden. In het volgende **Xe Hoofdst. vs. 6.** staat: *Alzo sterf Saul en zyne drie zoonen, ook zyn gantze Huis is te gelyk gestorven,* 't welk in 't volgende **7e Vaars** nader aangedrongen word. Wy weten evenwel zeer wel dat Isbofeth nog leefde: Immers staat 'er **2 Sam. II. vs. 8.** *Abner nu de zoone Ner, nam Isbofeth Sauls zoon, en maakte hem tot Koning enz.* Ja wie leefde 'er niet nog al meer van Sauls huis, die onmogelyk toen allen te gelyk gestorven zyn, want eenige jaaren daarna, geeft **DAVID 7** mannen van Sauls Huis den Gibeöniten om gedood te worden **2 Sam. XXI. vs. 1.** waarönder Armont en Mefibofeth Sauls zoonen, die nog in **2. Sam. II.** nog elders, genoemd worden: zie ook **2 Sam. 9,** en op meer plaatfen daar wy nog ander nakrooft van Saul vinden; nogthans staat hier: *Alzo sterf SAULS gantse huis,* In het laatste Hoofdstuk van het eerste boek Samuëls staat daar en tegen weder **vs. 6.** *Alzo sterf SAUL en zyne DRIE ZONEN,* hoewel 'er word bygevoegd: *Ook alle zyne Mannen te dien zelven dage te gelyk met HEM.* Hoe moet dit alles geëffend worden?

X. **DAVID** na dat hy nu Koning geworden was, staat de Syriers in het zout-dal **AGTTIENDUISEND,** volgens **2 Sam. VIII. vs. 13.** Doch by **I Kron. XVIII. vs. 12.** Vinden wy wel het zelve getal, dan niet **DAVID** maar **Abifai** doet daar dien slag in het zout-dal; En wie staat hy? niet de Syriers, zoo als in de eerste plaats staat, maar de Edomiten. In *Pfalm LX.,* die na deese

V O O R R E E D E N.

Overwinning gemaakt is, word gesproken van **TWAALF DUISEND**, en dat niet van de *Syriëren* maar van de *Edomiten*. David nu was getrokken door de landen der Syriëren, Moäbiten, Filistijnen, Amalekiten, en andere Volken, Landen die zo onëindig ver van een leggen! Maar nog behalven dat: *DAVID slaat de Syriërs in het Zoutdal, en hy legt bezettingen in Edom*, hoe gaat dit zaamen? het eerste legt by de doode Zee, paalende aan Syrië; en 't Land van Israël tuffen Syrië en Edom in, en *Edom* en het *Zoutdal* dus een Hemels-breedte van elkanderen!

XI. AAN Absalom worden drie Zoonen gebooren, nevens ééne Dogter, Thamar. 2 *Sam.* XIV. vs. 27. die eenige vaarsen hooger zyn Zufter genaamd werd; Ondertuffen ontmoeten wy weinig tyd daarna, te weeten in het 18e Hoofdstuk aan het éven-zoveelfte Vaars, deese woorden: *Absalom nu hadde genoomen, en in zyn leeven voor zig opgerigt eenen Pylaar, die in 't Konings dal is; want hy zeide: ik hebbe geen ZOONE om myns naams te doen gedenken.* Daarop was hy gestorven; hangen blyvende, of zig verwarrende, met zyne haren aan een boom, terwyl hy reed op eenen muil, zo als men gemeenlyk zegt: Doch de Tekst spreekt alleenlyk dus: *Absalom reed op een muil, en als de muil kwam onder de dikke takken van een groote eike, zo werd zyn HOOFD, VASTAAN de eike, dat hy hangen bleef — en de muil die onder hem was, ging door.* Mag ik nu vraagen, hoe bleef Absalom hangen aan zyn *Hoofd*? of waaraan? zegt men aan zyn *Hair*: kan dat zodanig warren? en hoe is dat mogelyk, daar hy zekerlyk een helm droeg? Ja zou het gantselighaam, denklyk nog gewapend daaren boven, en dus zo zwaar, kunnen hangen blyven aan eenige haren? was het Absalom ook niet doenlyk geweest zig op een of ande-

V O O R R E E D E N.

dere wys te redden, met dat lostemaaken, te ontwarren, of af te snyden? of was 'er juist niemand by hem die hem had kunnen verlossen?

XII. NADÉ laatste Oorlogen van DAVID, teld die Vorst het Volk. Wegens deese Telling hebben wy vier Vraagen te doen, I. *En de Toorn des Heeren voer voort te ontfleeken tegen Israël*, leesfen wy 2 Sam. XXIV. vs. 1. daar die toorn reeds gestild, daar God reeds verzoend was: of had zyn Volk op nieuw gezondigd, waar is daar eenigen blyk van? En zo er in deese Telling gezondigd is, toornde God dan niet vooraf eer die Zonde begaan word? II. Zyn het alle geen aanmerkelyke plaatsen. *En God Porde David aan; God verberde Faraös harte; God zal uwe Wyven aan uwen eevennaasten geeven, en die zullen by haar liggen; de Heere heeft het Simei gebeeten dat hy my Vloeken zoude; Is 'er wel een kwaad in de stad, dat de Heere niet doet? God is oorzaak van al die elendigheden; God heeft hen overgegeeven in de begeerlykheid baarer Herten; en wat dies meer is? Zou God dan in zyn toorn tot dat geene porren dat Hem vertoornd? III. Begryp ik niet waaröm DAVID te beschuldigen is van Hoogmoed; Kan 'er wel iets noodzaaklyker bedagt worden, als dit, dat een Vorst een overflag maakt van het aantal zynier onderdaanen? doen dit de voorzigtigste Mogendheden niet nog heden zonder 'er Gods toorn door te verwekken? Ja, daar Saul en andere Koningen dat voor, en na, ongestraft gedaan hebben? IV. Geeft Joäb volgens 't 2e. Boek van Samuël Hoofdst. XXIV. vs. 9, de Zom des Volks op, te zyn, 800,000 van Israël, en 500,000 van Juda, dat is 1300,000 mannen; daar en tegen liet Boek der*

Kre-

V O O R R E E D E N.

Kronyken meld ons, 1100,000 van Ismaël, en 470,000 van Juda, uitmaakende 1570,000 mannen, en alzo flegts 270,000 Zielen verſchillende! 't is ook al byzonder dat één ſtam alléén, geſchat word op 500,000 frydbaarre mannen, en alle de overige elf ſtammen op maar 800,000, dat flegts $\frac{1}{3}$ deel verſcheeld, daar het wel zeven en twintig derdendeelen verſchillen moeft; hoe dit nu goed te maaken?

XIII. Na deelen word DAVID *uit drie ſtraffen ten keuſe opgelegd, een honger van zeven Jaaren? of drie maanden vervolging van zyne Vyanden? of drie dagen Peſt?* zie 2 Sam. XXIV. vs. 13. En in 1 Kron. XXI. vinden wy: *Kieft een Honger van DRIE Jaaren* immers verſchild dit VIER Jaaren? Maar een nog grooter zwaarigheid is 'er. Zo Gods beſluiten onveränderlyk zyn, zo God elks ſterfuur bepaald heeft, en de wyſe hoe, is het dan mogelyk dat God die wyſe van ſterven dan zo veel eeuwen naderhand overlaaten zal aan de keuſe van David? heeft God nu beſloten dat zo veele duizende zielen door Peſtelentie vallen zouden, hoe zou dat beſluit dan uitgekoomen zyn, zo David eens Honger of Oorlog had gekooſen; of moeſten de onderdaanen Davids dan evenwel, door de Peſt zyn geſneuveld, zo die vorſt éene dier andere plaagen gekooſen had? Maar dat liep weér aan tegen de vryheid dier keuſe. Eindelyk, God weérhoud den Engel, *want het beroude de Heere over dat kwaad*, tegen die bepaaling, en tegen 1 Sam. XV. vs. 29. aan. 't Is ook eenigzints te verwonderen dat DAVID die anders zulk een trek, zulk een hebblykheid tot geduurige Bloedſtortingen had, niet liever den Oorlog gekooſen heeft, dan de Peſt, want dit was dan alzo wel de

V O O R R E E D E N .

de hand des Heeren geweest. God doodt ondertuffen 70,000 mannen om den mißlag van maar één man, DAVID naamlyk, en die éénen man blyft zelve ongestraft; ook fchynt Gods toorn over de vrouwen niet te zyn gegaan. DAVID koopt den Dorsvloer van Aranja, op Gods bevel voor VYFTIG ZILVEREN Zikkelen, maar in 't boek der Koningen ftaat voor ZES HONDERD GOUDEN Zikkelen: vergelyk 2 Sam. XXIV. vs. 24. met 1 Kon. XXI. vs. 25. en zie wat een verfchil!

ONSE Vorft aldaar nu geöfferd hebbende, *laat zig dus hooren: Hier zal het huis Gods des Heeren zyn, en hier zal de Altaar des Brandöffers voor Ifraël zyn.* Maar hier ontftaat een vraag waar was de Arke des Verbonds dan nu, daar Gods volk gemeenlyk zo veel meé op had, en daar men gemeenlyk, omtrent offerde? 1 Sam. VII. Is zy in 't huis van Abinadab tot Gibea — En zy bleef 'er 20 jaaren. 2 Sam. VI. Haaldze David op van Babilim-Juda, en 1 Kron. XIII. vs. 6. van Kiriath-Jearim; daarze 2 Sam. VI. cerft op den Dorsvloer van Nachon, en daarna vs. 10. in het huis Obed-Edoms, des Gethieters is, en 1 Kron. XV. vs. 3. eindelyk na de Stad Davids gaat. Waar zyn hier plaatselyke overëenkoomften te vinden tuffen deefe genoemde Tekften, en tuffen 1 Sam. VI. vs. 12. en 21. 2 Sam. VII. vs. 2. 2 Sam. XI. vs. 11. en XV. vs. 24. 2 Kron. I. vs. 4. en V. vs. 2. en 1 Reg. VIII. vs. 1. enz. Weinig tyd na dit offer, DAVID nu zyne laafte bevelen uitgedeeld hebbende, sterft; *de dāgen nu die DAVID geregeerd heeft over Ifraël,* (1 Kon. II. vs.

11.)

V O O R R E E D E N.

11.) zyn 40 jaaren; 7 in Hebron, en 33 in Jerusaleem, daar wy 2 Sam. V. vs. 5. leefen: te Hebron regeerde Hy over Juda zeven jaaren en zes maanden. * Doch zelden kunnen wy op de getallen aan, het zy dan ten opzichte van den tyd, het zy omtrent andere bepaalingen; want dus zou *Goliats Wapenrusting* ten minsten 630 hollandsé ponden zyn, 't welk niet wel mogelyk is geweest te draagen; en de *Kroone des Ammonitifen Konings*, die alleen buiten de edele gesteentens, een talent goud woog, (dat eenigen op een toenmaalige waarde van omtrent 202,000guldens Hollands rekenen,) kwam op byna 130 ponden gewigt, al een merkelyke zwaarte zeker, om door Koningen, naar de beslissing van het noodlot, als een Hoofdbedekzel, gedraagen te worden. Ja *Absalons hair* woog 200 Konings-Sikkelen, dat na het gevoelen der Godgeleerden uitkomt op 6, en na dat der Wiskundigen, op 17 ponden hollands, 't welk zo veel zou zyn als ruim 60 veelgehairde Persoonen met elkander hebben. Meêr zulke verschillen in getallen, zullen ons ontmoeten in onëindig veel plaatsén, b. v. *Genes. XV. 13.* — *Exod. XII. vs. 40.* *Num. XXV vs. 9.* — *1 Korenten. X. vs. 8.* *2. Kron. XXXVI. vs. 9.* — *2 Kon. XXIV. vs. 8.* *1 Kon. VII. vs. 23.* — *2 Kron. IV. vs. 2.* *Matth. XVII. vs. 1.* — *Mark. IX. vs. 2.* — *Luk IX. vs. 28.* enz.

IK

* DAVID is 70 Jaaren oud geworden, 40 Jaaren heeft hy geregeerd, en 30 telde hy als hy Koning werd. Dan was hy 13 Jaaren oud toen men hem reeds *een dapper MAN* noemde, en 17 Jaaren toen hy Goliath versloeg; en kort daarna trouwde.

V O O R R E E D E N .

Ik had hier nog vry meerder te zeggen, vry meerder voor te stellen, inzonderheid uit het laafte Boek van *Samuël*, daar ik maar eenige weinige zwaarwigtigheden uit aangehaald heb; doch dit kleine zal genoeg zyn, en deefe Voorreeden zou dan al te wyt uyt dygen. Zeer aangenaam zal het my zyn, als ik omtrent eenigen of allen, een onderrigt bekoome dat voldoende is, de gezonde Reeden raadpleegd, en befcheidenheid en reedelykheid ademd. „ Overal gebruik, en „ haal ik aan, de zuivere woorden des Bybels, zonder die eenigzints te verminken, of uit hun verband te rukken, zo „ als veele Gezindheden anderzints doen moeten, om hunne gronden te ftaaven, nergens bezig ik valfe fluitredenen of bedriegelyke redeneeringen, alles is uit den bron van het H. „ Woord zelve, en daarom treed ik ruftig en in vryen gemoede „ voort, my niet kreunende aan de Scheldnaamen onfer eeuw, hen „ die ruftig aan het groote werk der verbetering de hand ftaan, daaglyks uit haat en lafterzugt gegeeven; meest egter van lieden die „ nimmer gekend, nimmer onderzocht hebben 't geen zy met min „ ägting verwerpen; lieden, die te zeer aan alle zoort van oudheid „ en waan verknogt, daar alleen aan blyven hangen, zonder ooit „ GEHOORD hebbende, te willen WEDERHOOREN, of zonder ooit van hun dwaaling geneefen te willen worden, gelyk aan „ het kind dat door toeval blind zynde, liever zo blyven wilde „ dan dat het eenige moeielykheid of pyn zou uitlaan, en weder „ ziende worden. Neen.

V O O R R E E D E N.

'K Doop in geen vleiende inkt
Van loofse veinzery, die aan twee zyden hinkt
Myn' schacht, en ik erken, daar ik van u zal schryven
Dat ik getrouw aan u, o reeden! denk te blyven:
De Waarheid is myne inkt, oprechtheid myne pen.

„ En met deeſe woorden, daar ik nog eens mede verſcheenen ben
„ aan het hoofd van een Spodticht op een Hoofddooling onſer eeuw,
„ geleide ik u tot mynen L I E R Z A N G zelve. „ Al die 'er iets Haat-
„ lyks uit trekken, of het tegen myn oogmerk verdraajen willen, of al
„ wie het na zyn inbeelding, veröuderde Waan en in ſlaapwiegend
„ Overgeloof, beöordeelen, met dit Slot-Dichtje affcheepende, dat ge-
„ rigt is aan het alles overweegende.

A L G E M E E N.

Keurd Gy de *Wreedbeên* goed? Keurd dan myn *Schryven* kwaad.
Doch keurd Gy *Wreedbeên* af? pryſt dan met my den *Vreeden*
En keurd myn *Schryven* goed. Zo Gy myn *Schryven* haat,
Zo mind Gy *Wreedbeên*, en Gy wraakt en *Ruſt* en *Reeden*.

D E

W A A R E

H E L D.

L I E R D I C H T.

W At is een H E L D? dit schriklyk woord
 Dat Land en Zee verbaafd,
 En ieders schrik verhaaft;
 Naar Lof en Vleitaal gretig hoord,
 En flegts op 't wraakfip wagt;
 Dat met gerufftheid lacht:
 Betekend meeft, een ziel, op Moord,
 En Landschoffeeren zoet,
Dit woeden heet men moed.

Ja, wat is fiere Heldendeugd?
 Wat is kloekmoedigheid,
 Die 't Veld met bloed befpreid?
 Veeländers, als de fchrik van Jeugd,
 En gryfen Ouderdom?
 Wie heet haar wellekom?
 Wie noemd haar glorie, Zielenvreugd?
 Wie keurd haar forsheid goed?
Of is zulks Helden-moed?

A

Wie

Wie pryft ooit eenen Oorlog aan,
Die vol vervloekte konft,
Het al aan fpintren bonft?
Nu zweit een HELD! de ontheiftervaên,
En brandschat, fchraapt, en vild;
Of valt elk in den fchild;
En keerd te rug met roof belaên,
Begruift van ftrof en bloed;
Is dit dan Helden-moed?

Nu vuld hy trapp'lende al het land,
Met eene duiftre wolk
Van dartel oorlogs-volk,
Dat wyd en zyd, aan allen kant
Den akker overftroomd,
En geene wreedheid fchroomd,
Wen Hy 't al plonderd en verbrand,
En warmd zig by den gloed;
Wie noemd zulks Helden-moed?

Toen ALEXANDERS Legerhoop,
In 't aanzien van de zon,
De Waereld overwon;
En toen zyn zwaard zig dronken zoop,
In 't bloed der burgery,
Met doller razerny,
Op 't stukslaan van den Tempelknoop
Der wufte Priefter-ftoet;
Was dit toen Helden-moed?

Toen CESAR zyn schoffeer-banier,
Kwanfuis tot Romens best,
In menig wingewest,
Omwoeld met palm en eerlaurier,
Geplant had overäl,
En ftak met bly gefchal
Van elk, zyn triömfant rapier
In fcheê, nu uitgewoed;
Was dit al Heldenmoed?

Toen HANNIBAL, en SCHIPIÖ;
 En dapp're, KONSTANTYN,
 Ontfchooven 't bloed-gordyn;
 En staken, tuk op moord, dus snô,
 Al de aarde in rep en roer
 Van buldrend krygs-rumoer:
 En zetten wars van rust, alzo
 Rondöm hun yz'ren voet,
Was dit al Heldenmoed?

Toen KOKLES de Eer der Tyberstad,
 Den vyänd op de brug,
 Heldhaftig dreef te rug;
 En sprong nu moede en afgemat,
 Verftoken van ontzet,
 Van bovenneër in 't wedd'
 Des Tybersfrooms; alöm bespat
 Van rookend brein en bloed;
Was dit ook Heldenmoed?

Toen KURTIUS in 't nieuw gedoft,
 Zig wierp met eenen ſprongk,
 In Romens peſt-ſpelonk;
 En dus, zo 't ſcheen, de ſtad verloſt,
 In haaren hoogen nood,
 Met zynen eigen dood:
 Is dit, daar 't hem het leeven koſt,
 En 't volk, in waan, behoed,
Al meede een Heldenmoed?

Doet dan ACYL zoo groot een daad,
 Wen hy met eenen arm,
 Een gantsen oorlogs-zwarm,
 Ontzind, allén ter ſcheep weérſtaat,
 En houd, van 't woën vermaſt,
 Alleen de ſteeven vaſt?
 Waar hy die Watermagt verſlaat,
 En dompeldze in den vloed;
Of is dit Heldenmoed?

Wanneer het dolle moord-besluit
 Der CIMBERSE AMAZOONS,
 Heur Mannen na veel hoons,
 Door wrev'len moedwil opgeruid,
 Ontaard had omgebracht;
 Om dat ze Romens magt,
 Verlaaten hadden zonder buit:
 Was dit ook, hoe verwoed,
Al méé een Heldenmoed?

Toen KALLIRHOE, LUKRETIA,
 Toen KATO en ANTOON',
 Zig in den vloek der goôn,
 En hoopeloos, in ongenaâ,
 Vast kerfde op eigen graf,
 Den veegen hartaêr af;
 Of toen EUADNE en ALCORA
 Zig smeet in Zéé, en gloed,
Was dit al Heldenmoed? ()*

Ik

(*) Ik laat al die Lyft van Waanhelden en Heldinnen hier vooraf gaan; als tot een soort van Inleiding. - Om dat zy allen genoeg bekend zyn, heb ik het noodloos geâgt daar iets van aan te tekenen, tot opheldering.

Ik zwyg van and're of laat're daên,
 Of wreedheên zo men 't noem',
 Die men met lof en roem,
 Met heldenpalm en lauwerblaên,
 Bekroond, uit dommendrift;
 En doetze steeds in 't schrift
 Van 's Lands Historie-Boeken staan,
 Voor roeft des Tyds behoed;
 Men heetze *Heldenmoed*,

Isbloeddorft, wreedheid, woede en wraak,
 Voldaan door 't moordend staal,
 Opregte Zeegepraal?
 Geeft het Genoegen, Eer, Vermaak,
 Of Ruft, wanneer men moord
 En zoete Vreede floord?
 Beschouw de Krygsluft als een smaak,
 Een trek, tot (1) Roem en Bloed,
 O *schoone Heldenmoed!*

Be-

(1) ————— *Multi*
Committunt eadem diverso crimina fato;
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diademâ.

JUVENALIS.

Befchouw haar dus, en in haar Aart,
 Natuur, en Hebblykheid,
 En zie haar Majesteit!
 Dan isze een Schrikdier, blaau van staart,
 Venynig, vol gevaar,
 Met etterbuil en blaêr;
 Die 't alles dreigd, ontzet, vervaard,
 En droeve rampen broed,
O Heldendeugd! O Moed!

Zy zwaait de pek en zwaveltoorts
 Gelyk een wraak-harpy;
 De Dood is aan haar zy,
 En 't ingebeelde Recht des Moords
 Verdadigd zy door 't fcherp
 Van kling, en geeffellerp,
 Zy ademd Honger, Pest, en Koorts,
 Baard flank en wederspoed,
En noemd zig Heldenmoed.

Al die haar volgd heet regt een **HELD**,
 Heet regt een Oorlogs-Man,
 Geen Wreedäard nog Tiran;
 Of schoon hy alles met geweld,
 En zonder reeden ftroopt,
 Het Land met rampen hoopt,
 En 't al verwoeft en nederveld:
 Als hy haar hulde doet,
Is alles Heldenmoed?

O kunst! die 't al rampzälig maakt;
 De Weiden zonder gras,
 Die Steden vormd tot afch,
 Die 't Koorn op 't Veld verschroeid en blaakt;
 Die niet dan Wanhoop wekt,
 En 't al met Lyken dekt;
 Die Mannen moordt, en Vrouwen schaakt
 En allen jammer voed
O Kunst! O Heldenmoed!

Wie schilderd my dat wreed bedryf,
Die kunst, of liever straf,
Als Heldendaaden af?
Wie kieft voor lieflyk Vreede-Olyf
Bebloeden Krygslaurier?
Wie, voor den Ploeg, 't Rapier?
Wie doodsängft, voor behoud van 't lyf?
Wie 't zuure voor het zoet?
Wie Rust voor Heldenmoed?

Wat is dan HELD? Die bloote naam
Zegt geen' Grootmoedigheid,
Aan waare Deugd geweid.
't Gemeen verftaat 'er icdle faam
Van wreede Daaden door,
Op 't dondrend Oorlogfpoor.
Geen vry Vernuft, dat deefen blaam,
Die dwaaling zet de voet,
Door Reeden, Geest, en Moed.

Een die dan alles onderdrukt,
En buiten hoogen nood
Slegts uit Triömfzugt, doodt,
Te Roof en Moord het Land in rukt,
Verwoeft, en hakt en kerft,
En 't Veld met bloed beverft,
Wanneer de Onnooz'len voor hem bukt;
Noem hem, ondanks zyn spoed
Geen Held vol Heldenmoed.

Volg dan 't gezonde reedenlicht
Eer gy een HELD verkieft,
Uit ondaën zaam-gedriefst;
Noem hem geen HELD, die onheil fligt,
En al zyn tyd befteed
In 't Moorden: woest en wreed,
Maar kies een (2) HELD die ons verpligt,
Verbeterd, helpt en hoed,
Dit's HELD; dat's Heldenmoed!

Hoe!

(2) Een waar HELD zegt *Cicero*, „ is een grootmoedig man, die
„ opregt en eerlyk is, een vriend zynde van Waarheid, en reedlyk in al
„ zyn doen en laten, beminnende en beloonende de Deugd, en raad-
„ pleegende de Geregtigheid en Reeden.

Hoe! maald men dan Vorst DAVID ook
Als HELD af op dit blad?
En leerd de *Reeden* dat?
Of geeft de Dwaaling, 's Afgronds Spook,
Ons nog die miswaan in?
Wie volgt die Afgodin?
Wie volgt haar in dien donkren rook
Van 's Oorlogs woënden gloed?
O arme Helden-moed!

Is DAVID een geschikte stof,
(3) Tot *Helden Poëzy*?
Is Hy van *Grouwlen* vry?
Verdienden zyne daaden Lof?
Is alles *groots* en *fier*,
Uitstekend, *goedertier*?
Is Hy een *Voorbeeld* voor elk Hof?
Is zyn *Karakter* goed?
Is alles Helden-moed?

Wat

(3) Tot het HELDENDICHT word verëicht *het kiezen van een HELD, en 't verbaalen van deszelfs Bedryf*. De vraag wat eigenlyk een HELD is? blyft tot nog toe een groot onderwerp van twist tuffen de *Mode* en de *Reeden*; de eerste verstaat 'er door een Oorlogs-zugtig man die

Wat toch, is de *eenheid van de Daad*?
 Waar *paard* zig *kloek Beleid*
 Met *Goedertierenbeid*?
 Waar *kend* zyn *Krygs-moed, Rust of Maat*?
 Waar *leid* zyn *doen de jeugd*?
 Waar *wyft* het *ons tot deugd*?
 Waar *keerd* zyn *Voorbeeld ons van 't kwaad*?
 Die zo veel *snoodheên* boet,
Kend die wel Helden-moed?

Die

die met den degen in de vuist, landen verwoest, en volken doodt en on-
 gelukkig maakt, uit belang of eerzucht. De tweede begrypt 'er een Deugd-
 zaam, Eerlyk en Goeddoend mens door, die Goden zyn Vaderland, en
 alle Mensen bemind. Of dit laatste nu het beste *Karakter* is voor een
 HELDENDICHT, stel ik aan de besliffing van ieders mensliefde en
 oordeel. De Hedendaagfen zo wel als de Ouden, wilden dat het HEL-
 DENDICHT voldeed aan deese drie grondwetten.

- I. Dat de HELD die 't onderwerp is, *wezenlyk, bekend en voornaam*,
 en dat deszelfs *Karakter goed* zy.
- II. Dat de Daad of het Bedryf van dien HELD, *groot, uitsiekend, vol-*
komen, en een *voornaam Man betamelyk* zy.
- III. Dat 'er een *Eenheid van daad*, door *geëerloofde wegen*, met een-
gewensfen uitkomst, in al die Bedryven doorstraale.

C

Zon-

Die zo veel Landen heeft onttoerd,
 Ontelb'ren heeft geflagt,
 Ja Vorften omgebracht!
 Zyn leeven lang heeft Kryg gevoerd,
 Niet koel, maar heet en fcherp,
 Is die een onderwerp
 Voor 't Heldendicht, aan Deugd gefnoerd?
 Ai wéég 't eens; Op dien voet
Rust HELD nog Helden-moed.

(4) Hy

Zonder deefe Reedenen nu verder korthedhalve uittepluifen, verzoek ik maar dat men 't Karakter van D A V I D aan defelve eens algemeenlyk ter toetfe bringe, en zie of een Man, wiens *gantfe leeftyd niet dan één bloedftorting geweest is; en die zyn Koning in alles wederftreefde; Urias doodde; met Ba'feba overfpeib:dreef; Den Priefter bedroog, oorzaak van de dood van Hemen zyn gantfe huis was; Die met al zyn volk tot Israëls vyänd overliep; zig zot veinsde; opwierp tot hoofd van bannelingen en fchuldenaars; 't nakrooft van Saul liet dooden; die zyne overwonnen vyänden met bylen en wiggen van een deed klorven, zaagen, en tot kalk verbranden enz.; Die alle zyn Wyven liet fchenden door zyn eigen zoon voor de oogen van gants Israel, of die zeg ik, een WAAR een DEUGDELYK HELD kan genaamd worden? en of zodanig een Karakter goed, uitstekend, en een voornaam man betaamlyk is? En of D A V I D als HELD, een gepaft Voorwerp, een Voorwerp ter Navolging is?*

- (4) Hy die de Wraak-ëifch zelf vergroot,
Zyn Ega koopt voor bloed;
(5) Den Prieffer-rei begroet
Met loogen, oorzaak van hun dood;
Zig gek veinst aan het Hof;
(6) Dan, zig verbergt in 't Stof,
(7) Een Aanhang maakt van 't volk, wier nood
En schuld, hen vlugten doet,
Is dit een HELD vol moed?

(8) Hy

(4) Saul gebod DAVID, honderd voorhuiden van de Filisteinen te leveren; David overvalt hen onāangezien het Vreede was, en slaat 'er nog honderd meer dood als hem belast was geworden: koopende dus voor derzelver voorhuiden, *Michal* de Dogter van *Saul*, hem ten Vrouwe. 1 Sam. XVIII. v. 24—28.

(5) 1 Sam. XXI. v. 2. David koopt daar met een Loogen in zyn' mond, zeggende: *dat Saul hem geboden had*, tot hem *Abimelech*, te gaan. Hier neemt hy 't heilig brood, en het zwaart daar hy *Goliath* mee verslagen hadde, En hy die even te voren de Filisteinen tweemaal zo bloedig bevogten had, hy die zo bekend was, vlugt met dat zwaart, meê zo bekend by de Filisteinen, in hun eigen Land in het Land van zynen Vyānd. Ondertussen is DAVID door dit Bedrog, oorzaak van de dood van *Abimelech* en van gants Nob, en alle de Priefferen.

(6) In de Spelonk *Adulla* dat is de Stofkuil, 1 Sam. 22. v. 1.

(7) Vlugtelingen en Lieden die om schuld het Land waren uitgeewecken, want immers zo spreekt de Text. 1. Sam. XXII. v. 2. —
En DAVID wierd tot Overste over hen. Past dit alles een Held?

- (8) Hy om geweigerde onderftand,
 Dreigd Nabal allen waak,
 (9) Om een geringe zaak;
 En zwerft vaft om door al het Land,
 Tot hy in Achis Ryk,
 Weêr vind een zek're wyk,
 (10) Waar hy drie volken overmand,
 En alles zet in bloed,
Is dat wel Heldemoed?

Wat

(8) *Nabal* die deezen zaamgeronnen Hoop van *bedroefde Harten*, niet *kende*, gelyk zeer natuurlyk is, zeggende: *Wie is DAVID? en wie is de Zoone Ifai? daar zyn nu zo veele knechten die van haar Heeren loopen.* Word aanftonds met alle geweld gedreigd. *Abigaël* noemd haar man een Gek, en zy vind genade in *DAVIDS* oogen; *Nabal* word dronken en hy fterft. *DAVID* juicht in zyn dood, en neemt *Abigaël*, oogenbliklyk tot zyn vrouw, terwyl zyn vorige wyf aan *Palti* de Zoon van *Lais* gegeven word; die hy egter naderhand weêrneemt, hoe zeer haar man weend.

(9) Men gelieve te weeten, dat *Nabal*, gelyk gants *Israël*, onderdaan was van *Saul*. *SAUL* nu was een vyänd van *DAVID*. *Nabal* als getrouw onderdaan van *Saul*, kon *DAVID* dan geen gunft bewyfen. Boven dat kwam *DAVID* niet om nooddruft te koopen, hy wilde het maar hebben! zeggende: *geef doch uwen knechten wat urwe band vinden zal.* Zeker, daar moest alzo wat weefen om een honderd man of zeven te voeden; veele hedendaagfe *Nabals* zouden op zulk een verzoek ligt wel fterker nog, weigeren, dan dien *Nabal* deê.

(10) DA-

Wat gaf hem oorzaak tot dat woên?

(11) Want God gebood het niet:

Hy evenwel, vergiet

Op 't klinken van zyn bloed-klaroen;

Veel bloed, in raafèrny,

En laat geen ziel-zelfs vry;

Van Mens tot Vee, 't moct alles bloên

Voor zynen tegenspoed,

Tot roem van Heldenmoed.

Nu

(10) DAVID zonder eenige reeden te hebben, overvalt de Gefuriten, Girfieten en Amalekiten, die hem nimmer kwaad gedaan hadden, en van ouds de Inwoonderen van het Land waren dat hen reeds ontroofd was. Hy slaat hen allen dood, laat nog man, nog vrouw, nog vee, nog iets leeven, en maakt alles buit, ja spot nog met dit zyn Bedryf, 1 Sam. XXVII. v. 11. Is dit HELDHAFTIG?

(11) DAVIDS knegten verrykten zig altoos van den Roof; DAVID zelf zet de kroon van der Moäbiten Koning op zyn Hoofd, daar God-zelve verboden had: Deut. VII. v. 25. *Gy zult niet neemen van den Roof uwen vyānden ontnomen.*—Dit was dan Gods wil niet doen; Het sryd ook grootelyks tegen DAVIDS eige Betuigenis, 2 Sam. XXII. v. 21—25.

Nu diend Hy Ifrel in den Kryg,
 (12) Dan weêr den Filifteen,
 Nooit fchynt hy afgestreên,
 Nooit van het slaan vermoeid. Ik zwyg
 Dat hy den zoeten vree,
 Zou kiefen voor al 't weê:
 Daar 'k wens dat ieder Koning nyg',
 Naar Ruft, en niet naar bloed,
Naar weldoen, niet naar moed?

Hy

(12)'t Is aanmerklyk, dat het DAVID zo weinig fchynt verfchee'd te hebben wien hy diende, en onder wien hy woonde. Meer als eens loopt hy over tot de vyânden van Ifraël, die hem geduurig aanneemen; *Achis* zelve ontfangt hem, en geeft hem eene fchuilplaats, ja fchenkt hem de Stad *Ziklag*, en deefe zelve *Achis* die een Heiden was, zegt tot hem: *'t Is zo waarâgtig als de HEERE leefd, dat Gy opregt zyt enz.* Ondertuffen behaagd hy dien Heidenfê Vorft, en Oorlogd tegen het Volk Gods, zyn eigen geflacht, volgende *Achis* na, met zyne Mannen om tegen Ifraël te ftryden, *in wiens oogen hy als eenen Engel Gods was*, daar de Heidenen evenwel zekerlyk weinig kennis aan had, den.

ADULATOR DECIPIT. NON PRODEST DOLUS!

Hy brengt vol moeds op al die daën,
De Ziklaïten om,
Daar 't al in bloede zwom;
(13) Geen ziel kan hier de woede ontgaan,
Men is voor 't smeeken doof,
En elk deeld in den roof.

Welk HELD zal immer zulks bestaan?

(14) Die, zelf geen Vrouwen! hoe dt?
Of is dit Heldenmoed?

Die

(13) DAVID floegze van de schemering, tot aan den avond van haar lieder anderen dag, en daar ontkwam geen één man van hen, behalven 400 jonge mannen die op kemelen reeden en vlooden. Hy nam ook al hun vee, en alles weg, en men zeide: *dit is DAVIDS buit*. Waar van hy geschenken zond aan de Oversten van Juda zyne Vrienden, zeggende: *Ziet daar is een zegen voor u lieden van den Buit der vyanden des Heeren*. 1 Sam. XXX. v. 26.

(14) Deese zelf werden niet verschoond, zie 1 Sam XXVII. v. 9. en op eenige andere plaatsen meêr. — 1 Sam. XIII. v. 21. was 'er nog Smid, nog Zwaard, nog Spiets in gants Israël, en nu al, en lang te voren, voeren SAUL en DAVID zulke ontzaglyke Oorlogen! en brengt de laatste, duizende *Mannen, Vrouwen, en Kinderen* om. Is dit waar-schynlyk? Zyn dit bedryven een HELD waardig?

Die hem de tyding brengt uit 't veld,

(15) Verkrygt den dood ten loon;

En na dat hy de kroon

Verkreegen had in zyn geweld,

(16) Is al het Hof vol moord,

Tot woeden aangespoord.

Nu danst hy als een waardig HELD

(17) Half naakt voor Arke en stoet,

Verbeugd van Heldenmoed?

(18) Wat

(15) David had wel gedaan eêr hy dien Amalekiter (2 Sam. I. ̄. 15.) doodde, te onderzoeken of dien man wel schuldig was aan Sauls dood, want zyn verhaal stryd volkomen met 1 Kron. X. ̄. 4. en 5.

(16) Naauwlyks is David tot de Regeering gekoomen, of zyn Paleis weêrgalmd van wraak en droefheid. Eerst beklaagd hy Saul en Jonathan, *wiens liefde, hem sterker was, zegthy, dan de liefde tot Vrouwen*; Toen den ongelukkige Azahel; daarop volgen verscheiden Bloedstoringen; een langen Oorlog met het Huis Sauls; Abners Moord; het einde van Isbofeth; en de wraak van zyn dood. In laater daagen vlugt hy voor zyn eigen zoon, die al zyn Bywyven beslaapt, na dat Thamar onteêrd en Ammon vermoord was.

(17) David aan het hoofd van zo veel mannen en vrouwen, had een lugtigen Linnen Lyfrok aan, terwyl hy danste en huppelde, waarôm hem Michal te gemoed voerde, *dat hy eenen ergernis was, zig ontblootende voor de oogen der Maagden gelyk een der ydele lieden zig onbeschaamdelyk ontbloot* 2 Sam. VI. ̄. 20.

(18) Wat heeft hy Moäb klein gemaakt :

En Syrië verneêrd,
Gants Edom overheerd,
Het land verwoeft, de steên geblaakt,
En daar door Lof en Eer

(19) Verkreegen heinde en veer.

Want oorlogsroem word nooit gelaakt,

Als slegts den wraakhoorn toet,

Zit elk vol Heldenmoed!

Na

(18) 2 Sam. VIII. v. 1. en vervolgende.

(19) Immers leefen wy 2 Sam. VIII. v. 13. *Ook maakte zig DAVID eenen naam als hy wederkwam*, te weeten na dat hy de Syriërs, en nog ses andere *Natiën* gellagen, voor een groot gedeelte uitgeroeid, en 160,000 zielen, omgebragt had. Zie Hem in Psalm 60 over die slagtingen, Gode eenen Lofzang zingen. — Eerst had hy de Moäbieten (zyne Vrinden, die zo veel weldaadigheden aan hem en zyne Ouders gedaan hadden, zie 1 Sam. 22. v. 4.) in hun bloed doen wentelen, doende de overwonnenen nederleggen ter aarde, en hen dan met een snoer meetende, en doodslaande: toen overvalt en verlaat hy de Koningen van *Zoba* en *Damasco*, en de Ammoniten, de Filisteynen, en de Amalekiten, die hem nimmer ontruften; ja roeide hen meest uit. Zyn dit juist **HELDENDAADEN?** en zyn die braaf?

Nur gaan de grouwlen Hemelhoog!

(20) De Man naar 's HEEREN HART,
In 't net der luft verward,
Bezondigd zig voor 't Godlyk oog,
En 't oog van Israël,

(21) In schendig Overfpeel,
Met Bathfeba die hem bewoog,
Door 't zien, tot dartlen gloed,
Dit was geen Heldenmoed.

Hy

(20) DAVID word genaamd EEN MAN NAAR 'S HEEREN HART, 1 Sam. XIII. v. 14. EEN MAN GODS, EEN PROFFET 2 Kron. VIII. v. 14. EEN MAN BETER ALS SAUL 1 Sam. XV. v. 28.

(21) De grootste en zo bekende grouweldaad van den Vorst; Hy schend Bathfeba en bezwangerd haar; bied Uriäs te vergeefs geschenken aan, maakt hem dronken, en geeft last dat hy gedood worde en omkoomt; Dit alles beletten egter niet dat DAVID een man na Gods harte was, ziende mogelyk op de Genade en op zyn geloof, God zeide van Hem verhaald ons Paulus, Hand. XIV v. 22. *Ik hebbe gevonden DAVID den Zoone Jesse, een man na myn herte, die ALLE mynen wille zal doen.* Overfpeel, wreedheid en doodslag was evenwel *Gods wil niet!* — Het drygement Gods 2 Sam. 12. v. 10. *'t zwaard zal van uwen huize niet afwyken tot in eeuwigheid.* dat op deese ondaad volgde, schynt vervuld tot aan KRISTUS toe, de zoone Jofefs, des zoons Jacobs; en ook daarna. Doch het strookt niet met de Belofte 1 Kron. 17. v. 3. *Ik zal myn geedertierenheid van uwen zade niet wenden tot in eeuwigheid, ik zal hen in myn huis bestendig maaken en in myn Koningryk tot in eeuwigheid, en zynen stoel zal vast zyn tot in eeuwigheid.* beiden evenwel belofte Gods!

Hy rukt haar van heur lieve Gā
Den armen Uriäs,
En zend hem op dat pas
Ten oorlog, wreedten Joäb na,
En is dus oorzaak, van
(22) Het einde van dien Man.
Hy neemt zyn schoone Bathseba,
(23) Die hy als Huisvrouw groet,
O *slegt bewys vnn Moed!*

Hy

(22) Het *Post Scriptum* van den brief die Uriäs zelve meê-kreeg, was dus :

JOAB!

„ *Stel Uriäs voorään in 't spits, over den sterkslen stryd, en keerd u van agter hem af, op dat by verslagen worde en sterve.*

(23) DAVID nam de Overfpelige Bathseba, na dat Uriäs nu dood was, ten vrouwe, en zy werd zedert een der liefste van alle zyne wyven en bywyven; uit haar is *Salomon* gebooren, en van deesen is onsen Heiland *Jesus Kristus* voortgekoomen. De Vorst is evenwel niet ongestraft gebleeven, en de woorden van Gods vonnis 1 *Sam. XII. v. 10.* en *11.* zyn zeer aanmerklyk: *Ziet ik zal kwaad over u verwekken uit uwen huise, en zal uwe wyven neemen, voor uwe oogen, en zal ze uwe naasten geeven, die zal by uwe Wyven leggen voor de oogen deeser zonnen* Welk een zeldzaam oordeel! God zal dan die *naasten* Overspel doen bedryven; en door 't volk te laten zondigen, DAVID straffen; die ligtelyk weder zo veel Wyven bekoomen konde, als hy-zelve wilde hebben.

Hy, kort hieröp, trekt weêr te veld
 In Ammons Heerfchappy,
 En, (Is dit Tiranny?
 Op pafst het waarlyk aan een' HELD?)
 Kerft, zaagt, zyn' Vyänd kleen,
 Vermorfeld al hun' leên,
 En kloofd en kneusd hen met geweld,
 (24) En barnd hen in den gloed,
 O yffelyke moed!

Tot

(24) kort na het bedreeven Overfpeel, wind DAVID Rabba, en by voerde een zeer grooten roof uit de Stad, ook voerde by het Volk dat daarin was, uit, en leide het onder zaagen, en onder yfere dorswagens, en onder yfere bylen, en deedze door den tigheloven doorgaan; en alzo deed by alle Steden van de kinderen Ammons. 2 Sam. XII. v. 31. 't geen hier flaat, en deedze door den tighel-oven doorgaan, is by Luther en meêr anderen vertaald en verbrandenze in bakövens tot affche, kan dit doen nu in een HELD Uittfekend, Goed en Grootmoedig heeten?

Semper & infirmi est animi exiguae voluptas ultio.

————— *Victoria semper est insolens!*

JUVENALIS,

Tot stuiting van een dierentyd,
Die Gibeön verzoend,
Die plaag' ten Lande uitboend,
En weér een ander kwaad vermyd;
Word dit door Moord getemd,
(25) Vorst Saüls krooft, bestemd
Ten offerhande van den nyd,
Beklimt de Galg; en voedt
De zugt tot Heldenmoed.

Nog

(25) Om de Gibeöniten te verzoenen, geeft DAVID hen zeven mannen over uit Sauls huis, die zy ophingen te Gilgal. Onder deesen, waren zelf vyf zoonen van zyne eige Huisvrouw Michal, Sauls Dogter, die hy tweemaal getrouwd had. DAVID liet dan zyne eige aangehuwde zoonen med' ophangen, welk een wreedheid! een wreedheid zeer tegen de getuigenis van 2 Sam. IX. v. 1. aanlopende. *Is 'er nog iemand van den huise SAULS dat ik weldaadigheid aan hen doe?* zegt DAVID daar. Doch dit voldoet te eerder aan zyn vorig zeggen aan SAUL: *dat hy zeer listiglyk plagt te handelen,* (1 Sam. XXIII. v. 22.) dat in deese daad en in zo veele andere daaden uitblikt. Is dat alles HELDHAFTIG, EDELMOEDIG?

Nog kort voor dat hy 't levenslicht

Zag in zyn Stad gebluft,

Wel verre van de ruft,

(26) Vergeet hy tegens God zyn' pligt

In 't tellen van zyn volk;

Na dat hy met zyn' dolk

(27) Weer nieuwe wondren had verrigt:

Nu straft Gods wraak zyn spoed,

En eindigd al zyn Moed.

Voor

(26) De *Text* is zeer aanmerklyk 2 Sam. XXIV. v. 1. *En de toorn des Heeren ontfak voorders tegen Israël*, en God porde David aan *tegen haarliden*, zeggende: *Ga, tel, Israël en Juda*. daar wy 1 Kron. XXI. v. 1. leesen, *Doe stond de Satan op tegen Israël, en hy porde David aan dat hy Israël telde*. Gins doet het God, hier den Verleider — Niemand van gants Israël had deel aan de Misdaad van DAVID. [zo het al een Misdaad is, wanneer een Vorst zyn volk teld.] evenwel worden zy gestraft, zo dat 'er 70,000 sterven; immers DAVID zelve, noemd hen: *Onschuldige Schaapen*. Welk recht is 'er dan tot deese Straffe? Daarom legt een bekend Dichter en Godgeleerde deese woorden in den mond van dien Vorst:

„ Ik heb gezondigd, en, myn God! uw recht geschonden,

„ Ik heb 't strafwaardig stuk door myne schuld gedaan;

„ Maar wat doodzondé is door dees' Schaapen doch begaan?

„ Wil uw gestrengheid nog volherden in die woede,

„ Streck tegen my, in 't Huis myns Vaders, uwe roede,

(27) Door Hanon, de Syriers, Ammoniten, Philisteynen en Reufen te verslaan.

Voor t sluiten van zyn jaarenry
 Neemt hy een jonge Maagd,
 (28) Wiet schoonheid hem behaagd,
 Dees zet zyn greisheid warmte by,
 Dan hy bekend haar niet,
 Daar zwakheid zulks verbied;
 Hy geeft den staf der heerschappy
 Aan Salomon, die voed
Verstand, en lacht met Moed.

En

(28) DAVID was oud en koud, men zoekt een jonge schoonheid voor hem, en boven dien een Maagd, om hem te koesteren, en in zyn schoot te slaapen, *men vind Abisag van Sunam, een jonge Dogter, boven maaten schoon, deese koesterde den Vorst, en diende hem, doch hy bekende ze niet.* 't Is zeer aanmerkelyk dat men niet alleen een *jonge Maagd* (dit was genoeg geweest om den Vorst te verwarmen) maar zelfs wel uitdruklyk een *zeer schoone Maagd*, voor hem moest zoeken; dan de woorden: *doch hy bekendeze niet*, beantwoorden aan 't oogmerk en aan de aanmerkelykheid. Men kend de gewoonte der Oorsterse Vorsten. Maar evenwel

Turpe senex miles, turpe senilis amor.

d. i.]

't Past eenen *Greisaard* niet, de *Min*, of *Kryg* te volgen,

En tegen zyn belofte en eed
(29) Beveeld hy Simeï,
Op dat hy niet ontvliê,
(Daar hy het wreeken niet vergeet,)
Ter doodstraffe aan zyn' zoon,
En schikt ook Joäb 't loon.
Tans, tans ontslaapt de HELD, en heet
Grootmoedig, wys en goed,
Een Held vol Heldenmoed!

Befchouw dus DAVID, Israels Vorst
(30) Als HELD, als Legerhoofd,
Van onrust afgesloofd:
Wat heeft hy niet al last getorft?
Wat heimelyk venyn,
Gevoeld, van weelde, en pyn?
Wat niet al Land met bloed bemorft?
Wat niet al zorg gevoed?
Wat niet al Heldenmoed?

Koont

(29) 2 Sam. XIX. 23. Zegt en bezweerd de Koning aan Simeï: Gy en zult niet sterven. En 1 Kon. II. 9. Gebied de Vorst aan Salomon: Gy zult hem dooden, en zyn graau hair met bloed in 't graf doen daalen. Past ontrouw aan een waar HELD?

(30) Immers hy was oud en bedaagd, klaagende van zig zelf *Psalm. XXXVIII. 4. enz. Dat 'er niets beels in zyn vlees is, dat zyn beenderen rammelen, dat zyn etterbuilen fiinken, dat zyn darmen vol zyn van verägtelyke plage enz.*

Koomt hy dan by 't gezond verstand

Wel voor , als waarlyk HELD

Die zig ten Voorbeeld fteld ?

Beäntwoord hy aan allen kant ,

De Wet van 't Heldendicht ,

(31) Daar alles *leerd en ftigt* ?

Is hy gefchikt voor 't eng verband

Der kunft , die fchaars voldoet ?

Is alles Deugd en Moed ?

Gy die de *Reeden* mind en eerd ,

Ai oordeeld ééns gezond ,

En fpreekt de waarheid rond :

Geen HELD is altoos HELD , dit leerd

Bevinding en vernuft ,

Hoe ook de Dwaaling zuft ;

Dat dan de *Reeden* triömfeerd ,

Dat elk de Waarheid groet ,

Zo fchift men Moed , van Moed .

Deefe

(31) HORATIUS zelve , en VOLTAIRE , LE BOSSU , en la MOTTE , eiffen dit 'er in.

Deefe eeuw, slaat rustig hand aan 't werk
Verbeterd en ontmomt,
Hoe zig de waan nog kromt;
Zy toond het oud verroeftend merk
Der dooling, zwak en bros,
En krabt haar' zweeren los
Bescheiden tast zy Staat en Kerk,
Daar 't pas geeft, zagt en zoet,
Zy waagdbet vol van Moed.

Ontziende, dwinglandy, nog haat,
Nog haatelyken naam;
Nooit geeft de Waarheid blaam,
Nooit kan het onderzoeken kwaad,
En dat men 't nagtfloers ligt
Van 't langgedekt gezigt;
Dies noem ik hier geen gruweldaad,
Schoon men zulks vliënd doet,
Gepreesen Heldenmoed.

ô Neen , 'k noem Cezar zelf Tiran ,
 En leefde hy , zyn lot
 Was billyk het Schavot ;
 Ja Alexander , Tamerlan ,
 En andren , wyt vermaard ,
 Zyn 't zelve bloedloon waard ,
 Voor welk een Hof zou DAVID dan
 Verſchoonen zo veel bloed ?
De Reeden vonniſt Moed.

Noem , wreede Sylla , Hannibal ,
 (32) Attila , Genferik ,
 Des waerelds ſchroom en ſchrik ,
 Met Metridaat ; — dit Heldental
 Maakt alle vyf byëen ,
 Geen SOKRATES alléén.
 Geen SOKRATES , gehard en pal
 In woede en tegenſpoed.
Wat was zyn dood vol Moed!

Van

(32) *Raſſemblez a la fois Mitbridate & Sylla ,
 Joignez-y Tamerlan , Genſeric , Attila ,
 Tous ces fier Conquerans , Rois , Princes , Capitaines ,
 Sont moins grands à mes jeux que ce Bourgeois d' Athenes
 Que fut , pour tous exploits , doux , modéré , frugal ,
 Toujours vers la juſtice aller d'un pas egal.*

BOILEAU Sat. XI.

Van Nimrod dien Geweldenaar,
 Tot fiere DAVID toe,
 Wanneer steeds de oorlogsroë
 Moord, Roof, Verdrukking en Gevaar
 Aankondigde allerweeg',
 En 't bloedgeschrei niet zweeg:
 Zyn al die Krygsliën met elkaër,
 Eén JESUS wys en goed
 (33) *Gelyk, in Deugd en Moed?*

De

(35) Deese goede Zedenmeester, leerde Vreede en niet het zwaard zeggende: *alle die het neemen zullen 'er door vergaan*; Hy leerd ons dat wy onse Vyānden lief zullen hebben, ja dat wy-ze zegenen zullen die ons vervolgen. *Zalig zyn de zagtmoedigen, de Vreedzaamen, en de vervolgdē.* Matth. XVIII. v. 22. Lukas. X. v. 25. en een reeks andere plaatsē geeven 'er ons een goed bewys van. Hy is een beter Held, en een volmaakt voorbeeld, gelyk ons voorgesteld word Matth. XI. v. 29. en Joh. XIII. v. 15. In de daad Hy is meer dan DAVID, en noemd zig zelve: *de Heere DAVIDS*, Matth. XXII, v. 23. Nimmer was Hy wreed, nimmer bloedgierig.

De aloudheid leverd ons meêr stof
Van grootse Dapperheên
Der Helden, afgestreên
In 't Oorlogspark, gekroond met lof,
En eeuwigen lauwrier;
Dan lauwer heeft geen tier
By 't eindloos groen van 't Vreedehof,
De Olyfkrans wraakt het bloed,
Kiest Rust voor wreveln Moed.

Maar hoe! roept hier een yzer hart,
Die 't Bloedvergieten mind,
In 't Moorden glori vind,
En zelfs een gantse bende tart,
(34) Als certyds *Roeland* dee,
Waar toe de laffe Vreê?
(35) Sla dood! 't is reeds te lang gemart
Hoe....! dorst men niet na bloed!
Wat is dan Heldenmoed?

Als

(34) Alle de *Roelanden* zyn eer Dollemannen dan HELDEN geweest, men vind hen ter eere, in verscheiden Steeden, Beelden opgeregt, als te *Amsterdam, Belgern, Brandenburg, Breemen, Halberstad, Maagdenburg, Nordhausen, Prentzlau, Stendel, Wedel enz.* Zy waren zeer aanzienlyke Mensenmoorders, en zyn zeer geroemd. Zo vooringenomen is men met dolheid, raafery en bloedstorting.

(35) God zelve gebied by Moses (laatste Boek XX. v. 10) *wan-*

Als men alöm de bloedvlag zwaaid,
 Het Land in bloed verdrinkt;
 En wyd en zyd rinkinkt,
 Zo ver de Krygshaan Oorlog kraaid,
 Is dit geen dapperheid?
 Wanneer het Moordbeleid,
 In 't veld een oogft van lyken maaid,
 En duizend slagtings doet,
Wat is dan Heldenmoed?

„ Hoor , waare Dapperheid bevat,
 Dat men 't begeerig hart
 Verwind, de lufften tart;
 En op 't gebaande fpoor en pad,
 Van Vorft Emanuël,
 De Twiftzugt, woelt en fel,
 Verwind, en ftreeft naar Vreede-ftad,
 Als 't allerhoogfte goed;
Dit's waare Heldenmoed.

Dat

neer gy naderd tot een Stad om tegens haar te ftryden , zo zult gy haar den vrede toe roepen. Is dit te KEHILA, te ZIKLAG, te RABBA, en waar al meër, gebeurd? neen; 't is alömmet: staat hen dood, roeid alles uit , op dat fterve, zelfs, al wat aan de wand pift. Een heel andere taal fpreekt God , een geheel andere taal ook hooren wy uit den mond van Jefus Matth. V. v. 44. en Rom. XII. v. 17. en 19.

Dat men onse eigen' boosheid doodt,
En 't zondige bevegt,
De Deugd een standaard regt;
Dat men het kwaad ter deure uitftoot,
Onse eigen' hartstocht toomd,
De Deugd verwellekoomd,
En geeve zich in 't ftrydperk bloot,
En fla het zwart gebroed;
Dit's waare Heldenmoed.

Was 't niet FILIPPUS fieren zoon,
Die 't alles overwon,
En nooit zich zelve kon
Verwinnen, daar zyn lust een troon
Van Godloosheên, alöm
In zyn gemoed beklom?
Dies doodt (36) uw driften, dit's een kroon
Die waare glorie voed,
Dit's egte Heldenmoed.

Ver-

(36) De goede ANTONINUS was zodanig een HELD, goed te doen, de boose hartstochten te temmen, en de Vreede te beminnen, was al zyn lust. Men zei van hem met recht:

Virtus ammusque in pectore presens.

Verwind de Dooling, 't Onverftand,
En veeler eeuwen Waan,
Gryp deefen met my aan;
Dryf 't Bygeloof ééns uit het Land,
En laat de Waarheid zien,
Hoezeer men haar wil vliên.
Die Blindheid, en 't Misbruik verband,
En Reeden hulde doet,
Die kend de waare Moed.

Noemd dan geen HELD: die lauwren zoekt,
En valfe onfterfkykheid,
In 't geen ten hemel fchreid;
Van 't vreedig Mensdom wyd gevloekt,
Van elk, een beul geägt,
Die juicht wanneer hy flagt,
Maar hy die Nyd en Wraak verkloekt,
En zig voor fnoodheên hoedt,
Dat is een HELD vol Moed.

Gy dwaazen! die vaak om een niet,
 O Ja om een' beuzeling,
 Met uw' verwaaten kling
 Onnozel menschenbloed vergiet,
 En zet de tiranny
 Der Dood, (37) nog pylon by.
 Wat droef Tafreel! wat naar verschiet!
 Verschaft u 't brein en bloed,
Gestort door valse Moed.

Wan-

(37) In een Weekelyksch blaadje, de *KOOPMAN* genaamd, vind men een Brief geplaatst, getekend *Republicain*, waarin niet onwaardig de volgende Aanmerking voorkomt: „ Meer als ééns heb ik de *Kooplieden* „ over den *OORLOG* hooren zeggen: Het schynt dat de Dood door „ zoveel kunstjes van onvoorziene lotgevallen, door byna 2000 Ziek- „ tens, gelyk zommige Geweesheeren optellen, door Pest, Hon- „ ger, wreede Straffen en Pynigingen en zoveele andere wegen, nog „ niet wreed, nog niet verschrikkelyk genoeg is, om boose Stervelingen „ eeuwig van de aarde weg te rukken: 'er moet nog een veel woeden- „ der middel uitgedagt worden dat ongelukkigen heen sleept, en de Wac- „ reld met wee en ach, met armoede, duurte, elend, allerlei onheil, „ en een volgende Pestziekte besmet. Een hels middel! dat de *KOOP-* „ *HANDEL* en aller *Welvaard* den bodem inflaat, de *SCHIEPVAART* „ bederft, de *Fabryquen* en *Handwerken* stil doet staan, en den *Akker-* „ *bou* doet ophouden, — Daar wy den Vreede beminnen, de Rust lief- „ koosen en hoogagten, en alle Landen verbeteren die de *OORLOG* „ verërgerd; Zyn wy dan niet verre boven den *OORLOG*, verre boven „ de Helden, en verre boven de glorie der gepermitteerde Moordenaars „ die alles verwoesten en doodden?

Wanneer zult ge ééns dat moordbedryf
 Dat Land en Steeden zwelgd,
 Dat Jeugd en Deugd verdelgd,
 Verlaaten, en de Vreede-Olyf
 Omhelzen voor 't Geweld?
 't Bloedstorten maakt geen H E L D.
 Daar Deugd en Vreede heeft verblyf,
 En daar men Wysheid voed,
Daar lacht het Volk met Moed.

Dit is dan waare Heldendeugd
 Dit is kloekmoedigheid;
 Maar niet dat men befreid
 Met rookend bloed, tot schrik der Jeugd
 En Ouderdom, het veld,
 Vol woedend krygsgeweld.
 De Vreede is 't, die elk een verheugd.
 Verägt met my 't gebroed
Dat roemd op Wraak en Moed.

PAULATINUS PHILOCALUS.